

./sola/gimb/1/zgo/1.test/material

Historična distanca: odmik od dogajanja za večjo objektivnost & zaščito vpletenih.-20-30-let

Zgodovina preučuje človekovo gospodarsko dejavnost, organiziranost družb, politike

Dogodek: kar se zgodi- atentat, pojav: zima/izbruh Etne, proces: revolucija/gradnja železnice

Podvede: poglobljena področja: gospodarska, družbena, politična, kulturna, vojaška, verska, žensk, mode, vsakdanjega življenja **glede na obseg obrav.:** svetovna, regionalna, narodna, krajevna

glede na prostor: občina-svetovna in narodna-državna

viri: časopisi-mlajši pisni (18. st.)-slovenec-klerikalci, slovenski narod-liberalci

Zgodovinar: nepristranski sodnik; obnovi zgod. dogodke; vire zbere, obravna, raziskuje

vrste: **materialni**/tvarni:edini za prazgodovino, **pisni**:listine,urbarji,biografije,kronike,anali,

dnevniki, pisava-4000pnš-arhivi&knjižnjice-kamen, les, glina, pergament, papir, papirus

ustni:miti,bajke,pričevanja **audiovizuelni** ||| PRVE IN DRUGE ROKE (PRIMARNI/SEKU.)

Čas: Koledarji: gregorjanski, julijanski: 46pnš,45pnš,Sosigen in Cezar,prestopna leta **načini štetja:**

judovski-3761pnš-zač.sveta, grki-776pnš-1.OI, rim.-21.04.753pnš-nast.Rima, kršč.-0-roj.J.K.-

arabci-622-beg Mohameda v Meko-doba Hedžre

Obdobja: prazgodovina.2mil.let-zač.člov., stari vek-3500pnš-civil., srednji vek-476-razpad [Z] Rim.

ces., novi vek-1492-odkr.Amerike, sodobnost: 1918-konec 1. svetovne voj./1905ruska revolucija

Specialne/pomožne vede: kronologija, paleografija, diplomatika-listine, sfragistika-pečati,

heraldika-grbi, arheologija-izkopanine, arhivistika-ohr.listin, arhontologija-vladavine, epigrafika-

napisi, faleristika-voj.čini, filatelija-znamke, filologija-jeziki, genealogija-rodosl., insigniologija-

oblast, ikonologija-podobe, kodikologija-kodeksi, metrologija-enote, nobilistika-plemiški nazivi,

numizmazika-denar, toponomastika-krajevna imena/imena krajev, veksikologija-zastave

Očetje: Herodot-5.st.pnš-logograf-pisec zgodb, kritično razmišljal, grško-perzijske vojne,

šege&navade perzijcev, babiloncev, egipčanov, **Tukidid**-5.st.pnš-peloponeška vojna-brez mitov-

kritično preučevanje dokazov, povod<|>vzrok **Gaj Julij**-10-44pnš **Voltaire**-moderne, histo.dista.

zgodovina<|>cerkev, **Linhart**-18.st-kritična dela-pzk&2.d[J]s, **von Ranke**-1.znanstveni zgodov.,

Braudel-20.st-totalne-morje-politična(gladina-hitro)>gospod.>dru.>kult.>člov.mentaliteta(dno)

(miselnost, duhovna usmerjenost, mišljenje, čustvenost sloja/naroda)

Zgodovinopisje: dejavnost; raziskovanje preteklosti & pisanje del

Paleoantropologija: fosili človeka, antropologija: človek, razvoj, izvor, evolucija **Darwin**:19.st-2knj

Avstralopitek-4,5-2,4mil.let, homo **habilis**-2,4-1,6-horde&patriarhat, h.**ergastus**-1,9-1,5, h.**erectus**-

1,8-0,2-ogjenj+obleke, **neandertalec**-200000-28000let-rodovi+pasti, **h.sapiens sapiens**-

195000>-iz Afrike,16000pnš>Amerika, 43000pnš>evropa iz balkana&bljižnega[V]&male Azije

Kamene dobe: paleolitik: 3,5e6-10e6-pestnjak, les, kosti-jame, jamske risbe, kolibe, ogenj.

mezolitik: 10000-6000 - kamen, lok in puščica, koščene harpune-jame, udomačitev psa.

neolitik: 6e3-2e3pnš-keramika-poljedelstvo, živinoreja, prva naselja, civilizacije

Animizem: najstar. oblika verovanja-v duhove in duše **totemizem**: v varovanja (totem of undying)

Prirodna/naravna delitev dela: po spolu (M/Ž) **matriarhat**:paleolitik, mezolizik-[Ž] je glavna

patriarhat: neolitik: poljedelstvo, živinoreja, stalna naselitev

Družb.delit.dela.:1.poljedelstvo/živinoreja, 2.obrt, 3.menjava presežkov-naturalna/brez cenika,

blagovna, denarna, 4.umsko-fizično deloplemena, plemenske države, mesta-zač. razredne družbe

Neolitska revolucija: neolitik=5000-2000pnš, demografska eksplozija:večja mentaliteta, boljši

pogoji, stalna naselitev **Kovinske dobe**: bakrena/kuprolitik:3.tisočl.pnš, bronasta/eneolitik:2.tis.

pnš, železni:starejša/halštadska-1000-500pnš&mlajša/latenska:500pnš-0pnš

1. Visoke civilizacije: irigacijsko/namakalno poljedelstvo, urbano življenje: pisava, kovine, stavbe-

opeka&klesani kamen, keramika, trgovina, obrt, sloji, drža.organizacija, uradniški sistem, zakoni

Herodot: izvedel, kdaj in kako Nil poplavlja

Egipt (za razl. od Mezopot.):manj vroče, Nil bolj primeren, napovedljive poplave, monsunki dež,

vaške skupnosti, manj potrebnih ljudi. faraon,vezir,svečeniki,pisarji&voj.,obrt.&trgo.,suž.&kmet.

30.-26.st.: zgodnje dinastično obdobje 26.st.: kralj MENES združi Sp. in Zg. Egipt

stara država (26.-22.st.pnš): prestolnica Memfis-belo obzidje, delitev na UE=Nome, oblast

nomarha=dedna, faraoni=bogovi+kralji(npr. Keops), piramide.

1. vmesno obdobje: Egipt oslabi, faraonizem usahne, EgipT=razdeljen srednja država (20.-17.st.pnš): prestolnica Tebe(Luksor), tedanski knezje=faraoni, dežela Nubije=veliko zlata, Faraon Sezostri III. razpusti Nomarhe&centralizira državo

2. vmesno obdobje: ponovna oslabitev, povečan pomen konjev, ljudstvo Hiksi-nasilneži, 100 let vladajo, bojni voz, bronasta puščična končnica

Nova država (16.-11.st.pnš): višek Egipta, faraon **Ahmoze** pokori Hiksese&združi Egipt, prestolnica Tebe, incest poroka med faraoni, **Tutmozis I.**-plačlj. vojska, **Hačepsut-1.**[Ž]faraonka, **Tutmozis III.**-najuspeš. vojskovodja-osv. Sirijo, Palestino&pobira sirijske+asirske davke, **Amenofis IV.**-monoteizem-Bog Aton, **Tutankamon**-politeizem-grob.najd.1922-Howard Carter, **Ramzes III.**-prestolnica TANIS-gosp.pol.kult.razcvet, obrani Egipt pred ljudstvi z morja **Bitka pri Kadešu**: 1. mirovna pogodba

Kušitska in saitska renesansa: 1075-525pnš, **3. vmesno obd.**: [J]Egipt prilasti kušitsko kralj.Nubije, oslabitev Asircev, zadnji razcvet, prest.Sais, Perzijski kralj Kambiz 525pnš osvoji Egipt>perzijska provinca **Aleksander veliki**: 373pnš osvoji Egipt: vladanje Ptolomajcev:Kleopatira

Rim osvoji Egipt 30pnš Egipt>Rimska provinca **Hieroglify**: Je An François Champollion-1822 raz. Faraon: posvetna, cerkvena in politična oblast, bog in vladar

Mezopotamija: Kralj, plemstvo, svobodnjaki, polsvobodnjaki, sužnji **politični razvoj**: **1. sumerska civilizacija**-3100pnš, tempeljske mestne drž.[J](Kish,Nipur,Largash,Uruk,Eridu), vrhovni svečenik, Gilgameš, zigurati/terasasti templji-verska/politična središča, valjasit pečatniki, pisava **2. akadsko kraljestvo**: Sargon 1. iz Kisha-državo poveča&podredi veliko mestnih držav, 3.tis.pnš: kralj Urnamu-Urnamujev zakonik **3. staro babilonsko kraljestvo**: semitski amoriti zgradijo mesto Babilon/božja vrata, višek v 18.st.pnš: Hamurabi združi medrečje, talionsko načelo: Hamurabijev zakonik:Louvre@Pariz, oko4oko, orientalsko suženj.(zdravstvena oskrba sužnjev), Hetitski zakonik: ni talionski **4. asirsko**: {7.&8. st.pnš} višek, Asir/Asur=bog, Asurbunipal=kralj: asurbanipalova knjišnica: glinaste tablice&papirnati zvitki, NiNive=prestolnica, Asirci=kruti: vojaki, oboroženi, bojni voz, 614pnš državo uničita Babilonija in Medija **5. novobabilonsko k.**: Kaldejci se l.614pnš znebijo Asirske nadoblasti, država obsega [J]Mezopotam.,Sirijo&Palestino, kralj Nebukadnezar II. 578pnš uniči&zasužnji Jeruzalem in sezida terasaste vrtove | **6.stoletje pnš**: Perzija pridobi ozemlje, **4. stoletje pnš**: Aleksander veliki/makedonski prične z vladanjem Egejski svet v bronasti dobi: odkrit v 19.st., Henrich Schliemann: 1870 Troja, 1876 Mikene Arthur Evans 1900 palačo v Knososu na Kreti

Kreta: 2200pnš, vpliv iz Egipta&Azije, 3.tis. ljudstva[V], stara ljudstva:kmetovanje, nova:obrt&trgovina, palače na otoku (Knosos-osrednje dvorišče-delavnice, skladišči, uradi-brez obzidja-okoli 50k ljudi), dvojne sekire, mir, udobje, tlakovane ulice, kanalizacija, vodovod, [Ž] pomembne, trgovski monopol(pomorski), obdelava kovin(zlato&baker), keramika-poslikave Pisava: popis ljudi&izdelkov: linearna A-nerazv.&lin.B-razvoz.@20.st.-celinska grčija Geološko nemirno območje: izbruh vulkana Teri-2000pnš, 1375pnš:katastrofa-val 1400pnš:mikenci **Mikenska doba**: 2.tis.pnš:Pris.indoevr.lju., meš.s staroselci, Ahajci/Danjci 1600pnš: mesta(Mike.) Megaron: središče aristokracije, mesta na vzpetinah **Mikenci zavz.Kreto v 14.stol pnš** Pomorska trgovina: razvažali keramiko, uvoz kositra(ciper) Gradbeništvo: kupolaste grobnice, največja je Altrejeva **Propad miken**: Dorci@12.stoletje pnš Troja: 3. tis.pnš, vrh v 2.tis.pnš., 6km od Egejskega morja, Ahajci/Mikenci(Homer) jo uničijo 3janska vojna: Heleno(ženo Menelaja(Agamenamov brat)) ugrabi Paris>>vojna 13.&12.st., do 1184

Willendorjska venera: debela ženica-kipec

Delitev na zgodovinski prostor: obča/svetovna

listine so pisane na materialu pergament *i really don't know ...*

rodovitni polmesec: bližnji [V]: Perzijski zaliv>Mezopotamija>Evfrat in Tigris (današnji Irak) >

Džazira (v dan. Siriji) > Turčija, kjer se obrne > [V] obala Sredozemskega morja > [SZ] Sirija >

Libanon > vzdolž reke Jordan via dan. Jordanije, palestinskega [Z] Brega in Izraela > Egipt, EZ!